

אמנות אבי פיטשון

בניגוד לתערוכות רבות שטקסי טים אוצרותיים ואחרים שמ" לוויים אותן נוטים להכביד עליהן ולהפריע להן - דווקא תערוכתו המרשימה של איתן בן משה שמוצגיה כמו מרחפים באוויריות בחלל המורחשך של מוזיאון בת ים, עם כל העושר הצבעוני והצורני שלה, היא כזו שקריאה בחוברת הקטנה, התמציתית ונמאירת העיניים (ואוזניים, נגיע לזה) שמלווה אותה דווקא מעצימה. יכול להיות שהסיבה לכל זה היא איזשהו פספוס אוצרותי או קונספט טואלי. הרעיון שמאגד את התערוכה מרתק והמידע שמלווה כל עבודת וידיאו (יש גם פסלים) מלא ברפר"נסים מעניינים ומחשבות שמגרות להעמיק חקירה מה הרעיון? כותרת התערוכה היא "שירי עולם". באנגלית היא תורגמה, לא ברור אם במכתוב או בטעות, ל-World Chants. ציאנט יכול להיות מזמור דתי, מנטרה רוחנית או שירת טריבונות כדורגל. אבל התערוכה אכן עוסקת באוסף של שירי עם, במגוון של מובנים וממגוון מקורות, חלקם נכס צאן ברזל מקרימי וחלקם זרים להווייה ולמאגר הוירכרון הישראליים. כל שיר שימש השראה לעבודת וידיאו (שהאוצרת, הילה כהן שניידרמן, מכנה "פסלים דיגיטליים-וירטואליים"). אבל בן משה לא לקח את השירים כפי שהם והדביק אותם כרדי-מייד מווידיאו קלי ברקע של כל וידיאו. כולם עברו עיבוד קולי ודיגיטלי, ולדברי האוצרת, "בן משה לא מבקש ליצור שיר עם חדש, אלא מפרק, שובר ומרכיב את השירים הקיימים לכדי דבר חדש אך לא שלם". התוצאה היא איפה שהו בין רמיקס מרחיק לכת לעיוותם של להיטי מצעדים שנהוג בז'אנר ה"וייפורויב".

האם אפשר לזהות את "דוגית נוסעת" או את "שחקי שחקי" מבלי להיוועץ בחוברת? כותב שורות אלה מתורודה שהתקשה לזהותם אפילו בהאזנה חוזרת בבית לסרטונים שצולמו במהלך הביקור. קשה לקבוע אם זה מכיוון שהשירים שוננו עד לבלי הכר או משום שהסאונדים בחלל מתערבבים זה בזה. התוצאה היא, כאמור, פספוס; החוויה של שירי עם נעדרת לחלוטין מהתערוכה. הסאונד נקלט כגובל באבסטרקטי וכוזה משני לאלמנט החזותי. פעולת הפירוק שמבצע בן משה היא לפיכך קיצונית מדי ונעדרת נקודת אחיזה במוכר, שממנה אפשר לזנק אל החזון ה"אוטופי ודיסטופי" גם יחד... הקמאי והשורשי עם הבר"חלוף והקידמה הטכנולוגית". זה יהיה בלתי נמנע להשוות

איתן בן משה, ללא כותרת, 2023. ד"ש מאריך פון-דניקן צילום: טל ויסין

שיר ללא עם

איתן בן משה מציג במוזיאון בת ים את התערוכה שהיא כנראה הטובה ביותר שלו

"איך לא חשכתי על זה קודם". הע"בודה מושפעת מהצייר שמואל בק ששילב אלמנטים סוריאליסטיים עם נרטיבים יהודיים. איתן בן משה הוא סוריאליסט. תמיד היה. נקודת המפגש המתמוססת בין מציאות לחלום, בין ריאליזם לבדיון, בין עבר מיתי לעתיד ספקולטיבי ובין פיגורטיבי למופשט - היא היא לוו האסתטיקה שלו והמסד לעולמות הרעיוניים שבהם הוא משוטט. ואכן, כשהאסתטיקה שלו חורפשייה ממחוות, כלומר בכל שאר עבודות הווידיאו, היא מספקת את המזור הפסיכדלי הנכסף, שהוא אגב לא דבר מידי. יכול לקחת זמן לפענח ולהתרגל לשפה החזותית של

כשהאסתטיקה של בן משה חופשייה ממחוות, היא מספקת את המזור הפסיכדלי הנכסף

בן משה ולהתחבר אל העונג המורזר שהיא מציעה. וכסופו של דבר, גם בתערוכה הזו, שבה מככבים המס"כים, העבודות החזקות ביותר הן הפסלים שלו. ברובם, מקור אור עמום יותר או פחות מבליח מתוך החשיכה ומומין להתקרב ולהשתחוות למגוון טוטמים (סוריאליסטיים), שתמיד נראים כאובייקטים פולחניים מעולמות מדומיינים וממדים מקבילים, או כמו ערים אוטופיות מיניאטוריות. לצדם מפוזרים סלעים ענקיים שרק אורות המסכים מונעים התנגשות בהם. בחלקם חצובים משולשים מס"תוריים. גם הם נראים כמו תגליות ארכיאולוגיות מהסוג שעליו חגגו פעם אריך פון-דניקן (ציביליזציה חיוורית!) או סדרות כמו "חיוורים עתיקים".

עבודה נוספת של בן משה מוצגת כחלק מתערוכה קבוצתית קטנה בכ"ניסה למוזיאון. "על חלל" מיועדת למשפחות וילדים אבל חובה להציץ גם בה ולגלות עבודות מעולות של נועה יפה, בצלאל בן-חיים, רוני בן-פורת, אמיר יציב, תמר אור ואחרים. אוירת המדע הבדיוני הכיפית שלה משלימה היטב את התצוגה המרכזית. □

איתן בן משה, "שירי עולם". תערוכה קבוצתית, "על חלל". אוצרת: הילה כהן שניידרמן. מוזיאון בת ים לאמנות (סטרומה 6, בת ים). ג', ה' 16:00-20:00; ו', שבת 10:00-14:00. עד 15.6

ביותר. היא נבדלת מהאחרות בהיותה "נרטיבית" ומחולקת לפרקים, מה שדורש סוג אחר של צפייה; שאר עבודות הווידיאו הן לופים שמאפשרים צלילה חופשית ושכחה עצמית. אבל זה לא רק זה. איכשהו יצא שעור"לם הדימויים של "אמא" פחות מומין מכל האחרים.

הווידיאו של "שחקי שחקי" כמעט מעצבן בפגיגותיביות שלו, שבולטת יותר מבעבודות אחרות. במרכזו הציל ענק שלרגליו כנראה לאוטה (קתרוס), כלי המיתר הימי-ביניימי. מה שמציל את העבודה הוא הטקסט הנלווה, שממש מספק הארה באשר למכלול גוף העבודה של בן משה ברמה של להכות במצח ולהפטיר

על ידי החוויה בחלל. אם בן משה חתר במועד לרמה כזו של פירוק רדיקלי, הוא שגה בבחירה לטשטש באופן כזה מרחיק לכת את ההדוד העבר בנפש הצופה.

מצד שני, אנחנו נותרים עם העולם החזותי של בן משה וזה, בלשון המ"עטה, ממש לא מעט. למעשה מדובר באחת התצוגות החזקות ביותר שלו, ואם מתעלמים מבעיית התיווך הר"עיוני, אולי התערוכה הכי טובה שלו (נילוי נאות: אצרותי תערוכה שלו לפני עשור). למרות זאת, גם במי"שור הזה יש מעידות. דווקא העבור"דה שמקדמת את פני הצופים, ושעל פי הטקסט היא האישית ביותר בתע"רוכה (שמה "אמא"), היא גם החלשה

את התוצאה, שחומקת כחול ים מבין האצבעות, לדרך שבה ההרכב המוזיקלי-אמנותי-פילוסופי הס"לובני "לאיבאך" (קבלו התנצלות על אינפלציה מסוימת בהשוואות אליהם במדור) משתמש בשירי עם - מהביטלס, דרך להיטי מצע"דים, פסקול "צלילי המוזיקה" ועד להימנונים לאומיים. במקרה ההוא, היכולת לזהות מיד את המקור ולהשוות למה שנעשה לו היא זו שממלאת את ההתערבות האמנותית במשמעות. בתערוכה של בן משה האפשרות הזאת נעדרת לחלוטין והתוצאה, מצד אחד, היא שהדיון המעניין במשמעות השירים נשאר ברמת המחשבה; הוא לא מונע כלל